

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Ellenponttan 2

Egyetemi tanév 2026–2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar
1.3. Intézet	Református Tanárképző és Zeneművészet Intézet
1.4. Szakterület	Zene
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Zene
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Ellenponttan 2			A tantárgy kódja	TLM 3405
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Csákány Csilla egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Csákány Csilla egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	II	2.5. Félév	2	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1. Heti óraszám	2	melyből: 3.2. előadás	1	3.3. szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	28	melyből: 3.5. előadás	14	3.6. szeminárium/labor	14
3.5 Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
3.5.1. A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					5
3.5.2. Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
3.5.3. Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					8
3.5.4. Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
3.5.5. Vizsgák					2
3.5.6. Más tevékenységek					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszama					22
3.8. A félév összóraszama					50
3.9. Kreditszám					2

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	Zeneelméleti előképzés, a kulcsok és hangjegyek ismerete
4.2. kompetenciabeli	Kottaolvasási képesség

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Vetítő, hangszóró, zongora
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Vetítő, hangszóró, zongora, kották sokszorosítási, nyomtatási lehetősége

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák

Szakmai kompetenciák	
Kompetenci a kódja	Kompetencia
CP3	Zenét tanulmányoz
CP6	Kottát olvas
CP12	Felismeri a zene jellegzetességeit
CP13	Kottákat tanulmányoz
Transzverzális kompetenciák	
Kompetenci a kódja	Kompetencia
CT3	Irányítja saját szakmai fejlődését

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetenci a kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP3	1. A hallgató/végzett személy ismerteti és érvekkel alátámasztva magyarázza a zenei lejegyzés (zenei írás-olvasás) alapjául szolgáló elméleteket, fogalmakat és alapelveket.	1. A hallgató/végzett személy a megszerzett hallási, zenei emlékezeti és zenei írás-olvasási készségek – beleértve a belső zenei hallást is – alapján helyesen kapcsolja össze a zenei szöveget a hangzó megvalósulással, a szakíránytól függő jelleggel és összetettségi szinten.
CP6	3. A hallgató/végzett személy felismeri a zenei szakterülethez kapcsolódó vagy azzal érintkező releváns információforrásokat.	3. A hallgató/végzett személy kiválasztja és rendszerezi a zenei szakterülethez kapcsolódó vagy azzal érintkező történeti, kulturális, esztétikai, stílári és egyéb információkat.
CP12, CP13	4. A hallgató/végzett személy meghatározza és ismerteti a klasszikus zenei írástechnikák és a bevett zeneelemzési módszerek alapjául szolgáló elméleteket, fogalmakat, alapelveket, nyelvtani szabályokat és zenei nyelvi elemeket, különös tekintettel a szakirány területére.	4. A hallgató/végzett személy megfelelően felismeri és alkalmazza a klasszikus zenei írástechnikákat – a szakíránytól függő jelleggel és összetettségi szinten, homofón és polifon szerkesztésben –, esztétikai és jelentésbeli értékeket hordozó eredmény létrehozására törekedve.
CT3	16. A hallgató/végzett személy ismeri a karriertervezés, az egész életen át tartó tanulás, a továbbképzési és mobilitási lehetőségek fogalmait, valamint az idegen nyelven elérhető nemzetközi szakmai forrásokat.	16. A hallgató/végzett személy értékeli saját kompetenciáit, fejlesztési célokat tűz ki, továbbképzési programokat azonosít, és idegen nyelvet használ tájékozódásra, együttműködésre és projekteknben való részvételre.

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
A hallgató meghatározza az ellenponttan alapfogalmait, és elmagyarázza a szólamok szervezésének alapelveit egy polifon műben.
A hallgató ismeri a szólamvezetés szabályait, és megmagyarázza a konszonanciák és disszonanciák alkalmazását az ellenpontozó szerkesztésben.
A hallgató ismerteti a főbb kontrapunktikus eljárásokat, így az imitációt, a megfordítást, az augmentációt és a diminúciót.
A hallgató felismeri és ismerteti a fúga alapvető elemeit: témát, választ, ellentémát, expozíciót és epizódokat.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)

A hallgató elemzi a szólamvezetést, valamint a konszonanciák és disszonanciák alkalmazását a tanulmányozott polifon művekben.
A hallgató felismeri a kottában alkalmazott kontrapunktikus eljárásokat, és megmagyarázza szerepüket a zenei folyamat kibontakozásában.
A hallgató elkülöníti a motetta, mise, invenció és fuga formai szakaszait, és nyomon követi a téma megjelenéseit és átalakulásait.
A hallgató hallás után felismeri a zenei elemeket és jellemzőket, így a ritmust, dallamot, tempót, dinamikát és karaktert.
A hallgató megfigyeléseket fogalmaz meg az elemzett művekről, összekapcsolva a szerkesztéstechnikát és a zenei formát a zenei kifejezéssel.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A barokk ellenpont fogalmai.	Előadás, zenehallgatás, partitúraelemzés.	Palisca, C.: Barokk zene. Zeneműkiadó, Budapest, 1976.
2. J. S. Bach dallamalkotásának jellegzetességei.	Előadás, zenehallgatás, példaelemzés.	Szabolcsi B.: A melódia története. Zeneműkiadó, Budapest, 1957.
3. Passus duriusculus, hármashangzatos dallamszerkesztés, látens polifónia.	Előadás, hallásgyakorlat, esettanulmány.	Gárdonyi Z.: J. S. Bach ellenpont-művészetének alapjai. Zeneműkiadó, Budapest, 1967.
4. A téma és átalakításai (augmentáció, diminúció).	Előadás, partitúraelemzés.	Gárdonyi Z.: J. S. Bach kánon- és fúgaszerkesztő művészete. Zeneműkiadó, Budapest, 1972.
5. Szeptimakkordok alkalmazása.	Előadás, hallásgyakorlatok.	Avasi B.: Zeneelmélet, I. kötet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.
6. A disszonancia alkalmazása Bach kétszólamú ellenpontjában.	Előadás, elemzés.	Terényi E. – Coca G.: Ellenpont és fuga. MediaMusica, Kolozsvár, 2010.
7. A kánon.	Előadás, elemzés.	Gárdonyi Z.: J. S. Bach kánon- és fúgaszerkesztő művészete. Zeneműkiadó, Budapest, 1972.
8. Kifejező disszonanciák, késleltetéstípusok.	Előadás, zenei példák elemzése.	Toduță S. – Türk H. P. – Herman V.: A barokk zenei formái J. S. Bach műveiben, I–III. kötet. Editura Muzicală, Bukarest, 1969–1978.
9. A kétszólamú ellenpont kidolgozásának technikái.	Előadás, elemzés, a gyakorlatok javítása.	Riemann, H.: Handbuch der Fugen-Composition. Max Hesses Verlag, Berlin, 1971.
10. A chaconne.	Előadás, elemzés.	Michels, U.: SH Atlasz, Zene. Springer Hungarica, Budapest, 1994.
11. A fuga és típusai.	Előadás, elemzés.	Gárdonyi Z.: J. S. Bach kánon- és fúgaszerkesztő művészete. Zeneműkiadó, Budapest, 1972.
12. Kettős, hármas és négyes fuga.	Előadás, elemzés.	Voiculescu, D.: A fuga J. S. Bach életművében. Editura Muzicală, Bukarest, 2000.
13. Variációs forma.	Előadás, zeneelemzés, a példák javítása.	Eisikovits, M.: Barokk polifónia. A Bach-stílus. Editura Muzicală, Bukarest, 1973.
14. J. S. Bach: <i>Musikalisches Opfer (Zenei áldozat) és különleges szerkezeti megoldásai.</i>	Előadás, zenehallgatás, elemzés.	Bergel, E.: J. S. Bach, Die Kunst der Fuge. Bonn, 1980.
Könyvészet Avasi B.: Zeneelmélet, I. kötet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1987. Bent, M.: Counterpoint, Composition and Musica Ficta. Routledge, 2002. Bergel, E.: J. S. Bach, Die Kunst der Fuge. Bonn, 1980. Bukofzer, M.: Music in the Baroque Era. New York, 1947. Eisikovits, M.: Barokk polifónia. A Bach-stílus. Editura Muzicală, Bukarest, 1973. Gárdonyi Z.: J. S. Bach ellenpont-művészetének alapjai. Zeneműkiadó, Budapest, 1967. Gárdonyi Z.: J. S. Bach kánon- és fúgaszerkesztő művészete. Zeneműkiadó, Budapest, 1972. Jeppesen, K.: Ellenponttan. A klasszikus vokális polifónia tankönyve. Editura Muzicală, Bukarest, 1967. Michels, U.: SH Atlasz, Zene. Springer Hungarica, Budapest, 1994. Negrea, M.: Ellenpont- és fúgatan. Editura pentru Literatură și Artă, Bukarest, 1956.		

Palisca, C.: Barokk zene. Zeneműkiadó, Budapest, 1976.
 Riemann, H.: Handbuch der Fugen-Composition. Max Hesses Verlag, Berlin, 1971.
 Szabolcsi B.: A melódia története. Zeneműkiadó, Budapest, 1957.
 Terényi E. – Coca G.: Ellenpont és fuga. MediaMusica, Kolozsvár, 2010.
 Toduță S. – Türk H. P. – Herman V.: A barokk zenei formái J. S. Bach műveiben, I–III. kötet. Editura Muzicală, Bukarest, 1969–1978.
 Voiculescu, D.: A fuga J. S. Bach életművében. Editura Muzicală, Bukarest, 2000.

8.2 Szeminárium / labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Dallami és szerkezeti fogalmak	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
2. Motívumláncok vizsgálata	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
3. J. S. Bach: C-dúr kétszólamú invenció, BWV 772 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
4. Témaátalakítások	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
5. J. S. Bach: F-dúr kétszólamú invenció, BWV 779 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
6. Kánon kidolgozása	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
7. J. S. Bach: d-moll kétszólamú invenció, BWV 775 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
8. Szigorú kétszólamú imitáció kidolgozása	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
9. J. S. Bach: d-moll Chaconne, BWV 1004 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
10. J. S. Bach: Wohltemperiertes Klavier, C-dúr fuga, BWV 846 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
11. Permutációs fuga elemzése J. S. Bach Himmelskönig, sei willkommen, BWV 182 című kantatájából	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
12. J. S. Bach: Wohltemperiertes Klavier, I. kötet, cisz-moll fuga, BWV 849 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
13. J. S. Bach: Goldberg-variációk, BWV 988 – elemzés	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása
14. J. S. Bach: Rákkánon (retrográd kánon), Musikalisches Opfer, BWV 1079	Zeneelemzés, gyakorlatok	A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése és javítása

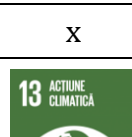
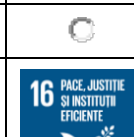
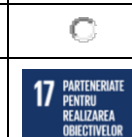
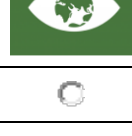
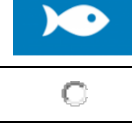
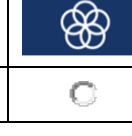
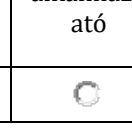
Könyvészet

Avasi B.: Zeneelmélet, I. kötet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.
 Bent, M.: Counterpoint, Composition and Musica Ficta. Routledge, 2002.
 Bergel, E.: J. S. Bach, Die Kunst der Fuge. Bonn, 1980.
 Bukofzer, M.: Music in the Baroque Era. New York, 1947.
 Eisikovits, M.: Barokk polifónia. A Bach-stílus. Editura Muzicală, Bukarest, 1973.
 Gárdonyi Z.: J. S. Bach ellenpont-művészetének alapjai. Zeneműkiadó, Budapest, 1967.
 Gárdonyi Z.: J. S. Bach kánon- és fúgaszerkesztő művészete. Zeneműkiadó, Budapest, 1972.
 Jeppesen, K.: Ellenponttan. A klasszikus vokális polifónia tankönyve. Editura Muzicală, Bukarest, 1967.
 Michels, U.: SH Atlasz, Zene. Springer Hungarica, Budapest, 1994.
 Negrea, M.: Ellenpont- és fúgatan. Editura pentru Literatură și Artă, Bukarest, 1956.
 Palisca, C.: Barokk zene. Zeneműkiadó, Budapest, 1976.
 Riemann, H.: Handbuch der Fugen-Composition. Max Hesses Verlag, Berlin, 1971.
 Szabolcsi B.: A melódia története. Zeneműkiadó, Budapest, 1957.
 Terényi E. – Coca G.: Ellenpont és fuga. MediaMusica, Kolozsvár, 2010.
 Toduță S. – Türk H. P. – Herman V.: A barokk zenei formái J. S. Bach műveiben, I–III. kötet. Editura Muzicală, Bukarest, 1969–1978.
 Voiculescu, D.: A fuga J. S. Bach életművében. Editura Muzicală, Bukarest, 2000.

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok	9.2 Értékelési módszerek	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	A vizsgán való részvétel feltétele az előadások látogatása és a feldolgozott tananyag ismerete.	Írásbeli vizsga a tananyagból; Bach-féle disszonanciákra épülő polifon szerkesztési gyakorlat; egy polifon mű elemzése.	50%
9.5 Szeminárium / labor		A szemináriumi gyakorlatok és házi feladatok ellenőrzése (öt példa elemzése); a WTK fűgatómáinak szolfézsolása; aktív részvétel a szemináriumokon.	50%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Az előadások jegyzetfűzetének vezetése; a szemináriumi munkák és házi feladatok elkészítése; legalább 75%-os részvétel az előadásokon és szemináriumokon; aktív részvétel az előadásokon és szemináriumokon.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok / Sustainable Development Goals)

	x	A fenntartható fejlődés általános ikonja						
								
								Nem alkalmazható
								

Kitöltés időpontja:

15.04.2026

Előadás felelőse:

Dr. Csákány Csilla egyetemi adjunktus

Szeminárium felelőse:

Dr. Csákány Csilla egyetemi adjunktus

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

20.04.2026

Intézetigazgató:

Dr. Péter István egyetemi adjunktus